

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrudni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 85.

Sreda 16. oktobra 1929.

Leto IV.

Kaj hoče Macdonald s svojim razorožitvenim problemom.

Med Macdonaldom in Hooverjem je bil dosežen sporazum glede omejitve pomorskega oboroževanja. Že ta dogovor pa je napravil zlasti v angleških konservativnih krogih nevoljo, češ, da so ogroženi s tem angleški imperijalistični interesi. Podrobnosti razgovora in nadaljnji načrti pa niso bili v komunikaciji objavljeni, ker se Macdonald, preden ne doseže pozitivnega uspeha, vendarle ne mara izpostavljati kapitalistični propagandi proti sebi.

Glavni program Macdonaldove akcije je zaenkrat konferenca petih pomorskih držav, ki bo sredi januarja, in na kateri se bodo določile nadaljnje teze problema.

V razgovoru s Hooverjem je Macdonald poudaril princip »svobode morij«, ki je bila doslej največja ovira zblizanju v tem vprašanju. O tem se sicer doslej še ni razpravljalo na nobeni konferenci oficijelno, vendar je pa to, če se izve-

de razorožitev, lahko rešljivo vprašanje. Anglija ima danes oborožen Gibraltar, Aden itd.; Macdonald je pripravljen te utrdbe demilitarizirati, čim se izvede svoboda morij. Razentega sta se obvezala Macdonald in Hoover, da se bosta ravnala strogo po določbah Kelloggovega mirovnega pakta v svojih zadevah in v zadevah do drugih narodov.

Načelo »svobode morja« je med najvažnejšimi zahtevami civilizirane svete. In če ga Macdonald sedaj poudarja, je s tem poudaril načelo, ki ga ima svetovno delavstvo v svojem programu. Z rešitvijo tega problema bi zmagal tudi narodni gospodarski problem, ki pravi: več plugov in strojev za produkcijo, pa manj neproduktivnega moralnega orožja.

Problem Macdonaldove politike je težak; pojavljale se bodo težkoče, toda, kadar bo hotel svet isto, se bo izvršilo.

Nemška državna vlada proti fašističnemu hujskaštvu.

V Nemčiji nemško-nacionalni fašisti neprestano hujskajo in vznemirjajo javnost z dogodki na haaški konferenci in v Društvu narodov. Sporazum, ki ga je Nemčija sprejela glede reparacij, jim služi kot sredstvo za sfanatiziranje nemškega naroda in prisiliti hoče nemško vlado, da uvede o teh važnih političnih vprašanjih ljudsko glasovanje.

Nemška vlada je zaradi tega izdala oklic, v katerem svari pred neodgovornim hujskanjem naroda.

Kajti Nemčija je izgubila vojno; deset let je nosila ogromna bremena, ki ji je naložil verzajlski mir. Nemški narod je nosil težko ta bremena in brez vpliva je bil v svetu. V novejšem času je nastal v tem pogledu znaten preobrat. Metode nove politike, ki so dovedle do pogajanj in sporazumov z državami-zmagovalkami, kar je v velikem delu zaslug, da je republika postavila na krmilo može, ki so s srcem in jasnim pogledom na bodočnost nemškega naroda neglede na fanatično hujskanje med narodom pokazali narodu pravo pot. Nemčija je dobila v svetu Društva narodov svoje staro mesto in s tem utrdila svoj vpliv kot velesila. Razentega pa je dosegla izpraznitev Porenja, olajšave v reparacijskih obveznostih ter suvereniteto nemških financ. V zadnjem stadiju so tudi obravnave, da se prikloni Nemčiji tudi saarsko ozemlje. Niso še vse naloge izvršene, toda že to, kar je doseženo, pomeni vstajenje nemške republike. Zahteva po ljudskem glasovanju pa

ne zahteva dejansko nič drugega, kakor da naj Nemčija opusti dosežanje politiko pogajanj.

Fašisti zahtevajo, da naj se Nemčija odpove haaškemu dogovorom ter da naj se odgovorne državnike kaznuje z zaporom. Po Dawesovem načrtu pa bi bila neizogibna finančna katastrofa. Istotako bi to pomenilo, da se Porenje in saarsko ozemlje nedogledni čas ne bi osvobodilo. Taka politika bi se pač ne mogla smatrati kot resna. Kljub temu predlagajo zakon, po katerem naj bi se pod vplivom najgršega hujskaštva odločalo z ljudskim glasovanjem o teh jasnih problemih. Zahteva po ljudskem glasovanju v teh stvareh je povsem jasna nepoštenost.

Izjava vlade poudarja, da Nemčija ni nikdar priznala enostranske sodbe, da je Nemčija kriva svetovne vojne. Vsaka vlada in tudi sedanja je to obdolžitev svečano odklanjala. Nevarnost pa je, da zahteva po ljudskem glasovanju onemogoči svetu pojasniti, kje so pravi vzroki svetovne vojne.

Oklic povdarja končno, da naj nemški narod odloča med pametjo in neumnostjo. Kdor želi napredek Nemčije, mora to ljudsko glasovanje odkloniti, ki ima namen nemški narod samo hujskati med seboj in ga spravljati v nadaljnje suženstvo.

Nemška vlada nastopa torej proti fašizmu z vso odločnostjo. V Porenju je tudi razpustila fašistične organizacije, ker so prekoračile državne zakone.

Bistvo veleizdajalskega procesa proti dr. Tuki. Veleizdajstvo kot volilna parola.

Dne 5. oktobra je obsodilo okrožno sodišče v Bratislavi zaradi veleizdaje bivšega vseučiliškega profesorja, tajnika in poslanca slovaške klerikalne stranke dr. Tuko na 15 let in izgubo državljanских pravic.

Dr. Tuka je objavil ob novem letu 1928 članek, v katerem je izjavil, da ob desetletnici ustanovitve čehoslovaške republike, to je 28. oktobra 1928, preneha državna skupnost Čehov in Slovakov v zmislu tozadevne določbe državne pogodbe, ka-

tero določbo so pa Čehi izpustili. To je dalo povod preiskavi.

Po ugotovitvi procesa je Tuka izdal na Dunaju sedanje vojaško oboroževanje Čehoslovaške. Dalje je Tuka s Snackijem organiziral »Rodobrano«, da napravi vstajo in podpre vpad tuje vojaške sile (madžarske) na Slovaško ter s tem Slovaško s silo odtrga od republike in jo priključi tuji zemlji.

V utemeljitvi obsodbe se navaja priča Karl Belansky, ki je bil znan

kot častnik, da mu je ta zaupno pripovedoval, da se avtonomija Slovaške pribori z revolucijo. Tudi je Tuka prosil pričo za načrte o garnizijah, zasedbi, transportu orožja in obrambo čehoslovaške meje, dokler ne pride inozemska pomoč. Izjave Belanskya so potrdile tudi druge verodostojne priče. Dalje je izpovedal inženjer Karl Stöger, da je po nalogu dr. Tuke obravnaval v Budimpešti z različnimi iredentističnimi krogi, ki so dajali denar za Tuko. Vrhu tega je bil Tuka v službi ogrske države, ki ga je denarno podpirala z namenom, da se Slovaška loči od Čehoslovaške ter priključi Madžarski ali Poljski, kjer bi dobila Slovaška popolno avtonomijo.

Proces je postril sovraštvo med Čehi in Slovaki zlasti, ker se je slovaška klerikalna stranka pod vodstvom patra Hlinke izrekla za dr. Tuko. Poslanca Tomanka in dr. Jurigo, ki sta bila proti temu, da bi se stranka solidarizirala z dr. Tuko, je dal Hlinka izključiti iz stranke.

Župnik Hlinka je kot priča slovesno izjavil, da, če je Tuka kriv, potem je kriv tudi on in njegova stranka. Hlinki se ne zdi verjetno, da bi Slovaki hoteli pod Madžarsko, ker Madžari slovaškega naroda nočejo priznati. Pač pa zahtevajo Slovaki svojo vlado, ki jo je Masaryk na kongresu v Pittsburgu v Ameriki obljubil še med svetovno vojno. Slovaki morajo služiti vojake, plačevati davke, toda vladajo jih tuji

češki uradniki in žandarji. Res sta češki in slovaški jezik jako sorodna, nekakšna zmes med češkim in poljskim. Tisočletna ločena zgodovina je ustvarila socialno-kulturne razlike, ki dajeta le skupno državi čehoslovaško večino. Pričakovali bi, da bi uvidevnost čeških voditeljev vodila oba naroda k zblizanju, ne jih pa odtujevala.

Značilno pa je, da je Tukova stranka, ki se sedaj kot en mož postavlja za veleizdajalca, bila vladna stranka. V koalicijski vladi sta bila dva ministra stranke, dr. Tiso in dr. Labay, kot reprezentanta veleizdajalstva, ki ga je vršil dr. Tuka ali morda tudi stranka.

Hlinka je ponovno skušal preprečiti proces, pa se mu ni posrečilo. Šele po procesu se je odločil, da je poklical zastopnika stranke iz vlade.

Čehoslovaška pa s tem še ni doživela zadnje razočaranje. Na Čehoslovaškem se vrše 27. oktobra volitve v parlament. In slovaška klerikalna ljudska stranka je postavila svojega narodnega junaka dr. Tuko kot kandidata in s tem porabila veleizdajstvo za volilno parolo.

Jasno je, da bo ta zadeva razmerje med Čehi in Slovaki še poostrišla in vedla v novo nevarnost za državo. Meščanske stranke si v tem položaju ne bodo vedele pomagati. V Čehoslovaški so razmere danes tako zaostrene in zavozljane, da bi jih utegnili le delavska vlada povoljno rešiti.

Zmaga delavske stranke v Avstraliji.

Reakcionarci v Avstraliji so pri volitvah doživeli pomemben poraz. Za Brucejevo vlado se more imenovati izid naravnost katastrofalen.

Razmerje med strankami je naslednje:

Delavska stranka je dobila 46 mandatov; nacionalisti 15, kmetjska

stranka 9, neodvisni nacionalisti 3, neodvisna stranka 2.

Zmaga delavske stranke v Avstraliji, ki je angleški dominijon, pomeni veliko moralno oporo angleški Macdonaldovi vladi.

Pomočniki banov.

S kraljevim ukazom so bili dne 11. t. m. imenovani tudi pomočniki banov. Ban je predstavnik banovine, kot nekakšen namestnik kralja, dočim so pomočniki banov pravi vršilci uprave.

Imenovani so bili za pomočnika bana v banovini:

1. Dravska: dr. Otmar Pirkmajer (bivši mariborski veliki župan);

2. Savski: Sava Stojanović;
3. Vrbaski: Milivoj Ivanišević;
4. Drinski: dr. Ardo Hasanbegović;
5. Zetski: dr. Jovan Zec;
6. Donavski: Vidoje Mišević;
7. Primorski: dr. Ivan Perović;
8. Moravski: Dragomir Todrović;
9. Vardarski: Milan Nikolić.

Mezdno gibanje v rudnikih trboveljske premogokopne družbe.

V ponedeljek, dne 14. t. m., je predložila posebna rudarska deputacija ravnateljstvu Trboveljske premogokopne družbe vlogo rudarjev za sklenitev mezdne pogodbe v rudnikih TPD. Zajedno se je predložil priloženi osnutek za to pogodbo. V rudarski deputaciji so bili: predsednik in tajnik koalicijskega odbora rudarskih strokovnih organizacij gg. Jurij Arh in Filip Križnik in predsednik II. rudarske skupine g. Jakob Štruc.

Deputacijo je vodil zastopnik Delavske zbornice g. Jos. Kopač. O predloženem osnutku kolektivne pogodbe se bo vršila v ponedeljek, dne 21. t. m. na ravnateljstvu TPD v Ljubljani širša razprava, katere se udeleži poleg zgoraj navedenih še večje število delavskih zastopnikov iz vseh rudarskih revirjev.

Rudarsko delavstvo je pokazalo že s tem, da je predložilo svojo spo-

menico brez vsakega posredovanja oblasti, da želi, da se pride med zainteresiranimi stranmi v neposrednih pogajanjih do sporazuma.

Če bo našlo isto dobro voljo tudi na drugi strani, ne bo težko priti do sporazuma.

P. n.

Trboveljska premogokopna družba
v Ljubljani.

Podpisana vodstva vseh strokovnih organizacij rudarjev, v sporazumu z II. skupino rudarske zadrage, si dovoljujemo na podlagi prošnje rudarjev, v svrhu končno veljavne ureditve mezdnih in delovnih odnosov med prizadetim delavstvom in družbo sledeče zahteve:

1. Vse obstoječe temeljne plače posameznih kategorij se naj povišajo za 20%.

2. V istem razmerju naj se povišajo akordne postavke, pri čemur je treba iste prilagoditi krajevnim razmeram dela.

3. Zasluzek v akordu mora presegati 25% povprečje normalne temeljne plače.

4. Vse obstoječe doklade na temeljne plače ostanejo nadalje v veljavi.

5. Dodelitev akorda se mora vršiti na kraju delovnega mesta najdalje 3 dni po nastopu dela dotične nasadbe.

6. Začasna premostitev delavca od njegovega akordnega dela k postranskemu, se ima isto odškodovati s povprečjem njegovega akordnega zasluzka dotične plačilne perijode.

7. Premestitev delavca z dosežene kategorije v nižjo, ni dopustna.

8. Jamski les in ves tozadevni material, ki ga rabi delavstvo pri izvršbi svojega dela, naj se pripravi v dovoljni množini na etažah.

9. Odškodnina za strelivo naj se uredi krajevnim razmeram dela primerno z dotično nasadbo.

10. Za praznike Božič, Velika noč in Binkoštna nedelja naj se prizna 100%, za praznike sv. Štefan, Velikonočni in binkoštni ponedeljek ter sv. Rešnjje telo, ako se dela, pa 50% doplača normalne mezde. V ostalem veljajo predpisi zakona o zaščiti delavcev.

11. Delavcem, zaposlenim na zunanjih delih, naj se v slučaju slabega vremena prizna 50% doplačilo na normalno mezdo.

12. Vsem onim delavcem, katerim družba ne more nuditi stanovanja, naj se prizna stanarina, in sicer oženjenim 60 Din in samcem 30 Din mesečno.

13. Vsi rokodelci, ki se izkažejo z nčnim spričevalom, naj se uvrste v kategorijo kopačev. Vsi naddnevni delavci naj se uvrste po 8 letni službi v kategorijo kopačev.

14. Vojaška služba ali vežba se ne sme smatrati za prekinitve delovnega razmerja.

15. Poročenim delavcem zunanega obrata, kakor tudi onim, kateri vzdržujejo svoje starše ali sorodnike, naj se prizna deputatni premog, tudi ako še niso dosegli kategorije kopačev.

16. Vse spore, ki so lokalnega značaja, kakor vzroki premale storitve, vsled pomanjkanja vozilov, slabih prog, vode, zraka in vročine ali druge obratne ovire, se mora upoštevati in reševati v sporazumu z dotičnim obratnim vodstvom ali ravnateljstvom, ob zaslišanju prizadetega delavstva, v prisotnosti prizadetega delavca, v prisotnosti zaupnika II. skupine rudarske zadruge ali zastopnika dotične strokovne organizacije rudarjev, katerega je delavstvo po II. skupini rudarske zadruge v to oblastilo in ravnateljstvu naznanilo.

17. Te zahteve se nanašajo na delavstvo vseh podjetij in obratov, ki so last Trboveljske premogokopne družbe in ki spadajo pod rudarski zakon, ne glede na to, če družba vrši delo v lastni režiji ali ga odda privatnim podjetnikom.

Primerno utemeljitev v posameznih točkah navedenih zahtev bodo podali v to pooblašeni zastopniki prizadetih rudarjev na tozadevni razpravi.

V Trbovljah, dne 13. oktobra 1929.

Podpisi predlagateljev:

Za zvezo rudarjev Jugoslavije: Jurij Arh l. r. — Za Jug. strokovno zvezo rudarjev: Križnik l. r. — Za Nar. strokovno zvezo rudarjev: Pavel Dornik l. r. — Za II. skupino rudarske zadruge: Štruc l. r.

jemljive. Edini izhod je ljudsko glasovanje. Izrekel se je tudi za notranjo razorožitev. — Dr. Renner je rekel, da meščanske stranke ne znajo vladati naroda. Krščansko-socialna stranka je v razsulu. Pri razlaganju linškega programa pa je poudaril, da se mora stranka brigati bolj za idejno plat svojih načel in za pravice delavskega razreda, ne pa toliko moči, ker izgublja s tem čas za vzgojno delo. Oba govornika sta pa konstatirala, da je tendenca reakcije razredna diktatura, če tudi pod okriljem demokracije. Terorja fašistov se pa govornika ne bojita, češ, da marsikdo mehanizem nasilstva precejnjuje.

Žena predsednica angleške delavske stranke. Miss Lawrence je bila izvoljena kot predsednica angleške delavske stranke za bodoče leto. Lawrence je prva žena predsednica delavske stranke, ki je sedaj parlamentarna tajnica v ministrstvu za ljudsko blagostanje. Dve leti je bila druga predsednica.

Posojilo išče Nemčija pri švedskem trstu vžigalic. Pogajanja med Nemčijo in švedskim trstom vžigalic se ugodno nadaljujejo. Nemčija dobi 125 milijonov dolarjev. Vžigalčna industrija v Nemčiji ni uspevala, ker je že konkuriral uvoz iz Rusije.

Redukcija poslancev v Avstriji. Avstrijski parlament ima 165 poslancev. Po načrtu vlade naj bi jih imel po reformi ustave samo 120. Novi volilni red naj bi določal 60 okrožnih poslancev in 60 poslancev, ki bi se dodelili raznim ostankom, toda ali po okrožjih ali po državi, ni še gotovo.

Madžarska ima novega honvedskega ministra. Honvedski minister na Madžarskem je postal Julij Gömbös. Izjavil je, da se ne bo bavil s politiko, skušal pa bo ostati s civilnim prebivalstvom v najožjih stikih. — To je politika »telovadnih društev«, ki so v Madžarski uvedena namesto vojske, ki je omejena na minimum.

Trocki se vrne v Rusijo? Vesti krožijo, da se Trocki, ki se še vedno nahaja v Carigradu, povrne v Rusijo. Stalin je strl vso opozicijo ter namerava zlasti zatreti kulaško gibanje, ki stremi po izjemnem stanju velikih kmetov, češ, da je to potrebno zaradi iniciativnosti v agrikulturni. Stalin je s tem osvojil Trockijevo stališče tudi v teoriji in je torej prav verjetno, da mu dovoli povrtek v Rusijo. Taktika Stalinova je logična posledica znanega petletnega gospodarskega programa. Kako se pa bo ekstremnost obnesla, pokaže razvoj, ker so gospodarski zakoni včasih nepreračunljivi.

Justična reforma na Danskem. Justična reforma na Danskem, ki jo namerava danski justični minister, je evropskim pravnikom precej zmešala možgane. Z novelo h kazenskem zakonu se namreč odpravlja smrtna kazen in zaporna kazen; kazen za zakonolomstvo in bogokletstvo se sploh odpravlja. Umor otroka in odprava plodu se kaznujejo mileje po socialnih vidikih. Za mladino se osnujejo posebne ječe in istotako posebne kaznilnice za notorične zločince.

Lloyd Georgeu je dolgčas. Na kongresu liberalne stranke v Nottinghamu je imel predsednik iste, Lloyd George, političen govor, na katerem je zopet prerokoval, kakor ob volitvah, ko je trdil za gotovo, da bo njegova stranka prejela nad 200 mandatov, pa jih je samo 52, da bodo uspehi laburistom kaj kmalu šli v glavo, da bo prišla v konflikt z obema meščanskima strankama, ki sedaj jeste trd opozicijski kruh. Delavska vlada, da bo razpustila parlament in bo šla v volitve, da pridobi še 30—40 mandatov, ki ji sedaj manjkajo do absolutne večine. Zato da mora liberalna stranka biti pripravljena. Eventuelna liberalna volilna zveza z laburisti je izključena. Tako je govoril mož, katerega zvezda zahaja, ki je pač v svetovni vojni igral veliko vlogo, ki pa je sedaj postal živ politični mrlič.

Zmanjšanje spolnih bolezni v Nemčiji. V državnem odboru za zdravstvo je poročal nek delegat, da so postale spolne bolezni tako redke, da dela že klinikam resne skrbi, kje naj vzamejo značilne slučaje raznih spolnih bolezni, da bi jih mogli študentom-medicincem pokazati v študijske svrhe. Kakor trde berlinski zdravniški krogi, so se po uvedbi zakona o pobijanju spolnih bolezni zmanjšala obolenja na sifilidi za 30 odstotkov, ostale spolne bolezni pa za 15 odstotkov.

Še danes se vpiši v Cankarjevo družbo!

Krajevna zborovanja Kodesa.

Letošnji občni zbor Kodesa se bo vršil — kakor že razglašeno — 8. decembra.

Članska zborovanja se bodo vršila v tem tednu naslednja:

Podružnica Ljubljana - Šiška: v soboto 19. oktobra zvečer.

Podružnica Ljubljana - Sodna ul.: v soboto 19. oktobra zvečer.

Podružnica Litija: v soboto 19. oktobra zvečer.

Podružnica Tržič - Sv. Ana: v nedeljo ob 9. uri dopoldne.

Dnevne novice.

Sodrug Štukelj, Sedej in Mile Klopčič na svobodi.

Danes so bili izpuščeni iz preiskovalnega zapore v Beogradu sodrug Štukelj, Sedej in Mile Klopčič, ki so bili aretirani zaradi suma komunistične propagande in prepeljani v Beograd.

Znano je vsem, ki so delavski pokret količkaj zasledovali v zadnjih letih, da sta ravno ss. Štukelj in Sedej najodločneje nastopala proti komunističnim avanturam in pustolovstvom.

Mile Klopčič se pa sploh ni udeleževal političnega gibanja, temveč je deloval samo na literarnem polju.

Pozdravljamo Štuklja, Sedeja in Mile Klopčiča zopet v naši sredi.

Socialistična delavska internacionala in Balkan. Bolgarska socialna demokracija je poslala, kakor smo že poročali, spomenico izvršnemu odboru socialistične internacionalne glede balkanskih razmer. Izvršni odbor je zaradi tega poslal voditelja belgijskih socialnih demokratov Louisa Brouckereja v Bolgarijo, da se bo informiral o bolgar-

skih razmerah med Bolgarijo in Jugoslavijo. Ko se Broucker vrne in poda poročilo, bo internacionala sklepala o nameravani konferenci socialističnih strank na Balkanu.

Zaprte meje proti Bolgariji? Bolgarski in drugi inozemski listi so poročali, da je Jugoslavija zaprla mejo med Jugoslavijo in Bolgarijo. Dopisni urad pravi, da so vesti neresnične in da se osebni promet vrši nepretrgoma v krajih, ki so določeni po dogovoru.

Največja bolnica v državi bo v Zagrebu. V torek je podpisal kralj zakon o novi zgradbi bolnice v Zagrebu. Bolnica bo največja in najbolje opremljena v državi.

Na dunajskem socialno-demokratskem kongresu sta prva govorila v politični debati dr. Oton Bauer in dr. K. Renner. Bauer je odklanjal gospodarski parlamentarizem in se izrekel le za formo weimarske ustave in eventuelno za gospodarski svet, kakršnega imajo v Nemčiji. Sicer so pa zahteve meščanstva glede revizije ustave nazadnjaške in nespre-

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

142

Jok in stok je šel marsikatero noč od hiše do hiše, ko so divjali njegovi vojaki in pobirali harač. Prevzet boli bednega ljudstva je modri, a preprosti stari Skram po imenu, napovedal sveto vojno zoper Alepašo, zatiralca bednega ljudstva. Slutil je, da bo naletel na velik odpor, toda ni mislil, da se bodo upirali lastni mu bratje po ljudstvu. In vstal je proti njemu veliki duhoven Sec-Sej-Koro, ki je pripadel seksti ponižnih Sasejcev, ki so s samozatajevanjem prenašali tuji jarem.

»S svojo napovedjo svete vojne seješ razdor in nesrečo med naše ljudstvo!« so kričali starcu Skramu. »Če oblega sovražnik mesto, ki se upira, obljubi oblegajoči vsem tistim, ki se mu udajo, življenje, tiste pa, ki so se ves čas upirali, izroči rablju — smrti. Mi pridigujemo ljudstvu ponižnost in vdanost, da ga obvarujemo pred uničenjem. Vode ne posušiš z vodo in ognja ne gasiš z ognjem. Tako tudi sile ne premagas s silo, kajti sila, to je velika nesreča in nadloga.« Nato je odgovoril stari, modri Skram, sin preprostega Juda: »Sila ni niti dobra niti slaba; sila je sila! Dobra ali slaba je samo njena uporaba. Sila pesti je nesreča in nadloga, če jo kdo uporabi, da pleni in stiska slabe in bedne. Če pa jo uporabiš za delo ali za obrambo svojega bližnjega, potem je Tvoja sila dobro delo. Resnična je beseda: ognja ne pogasiš z ognjem in vode ne posušiš z vodo, toda kamen razbiješ z kamnom, pred jeklom se braniš z jeklom in pred silo se braniš s silo. In resnično, resnično vam povem, kakor

je veliki Jehova nad nami: nasilje Turkov in Alepaše je ogenj, Vaša ponižnost pa — les. Agenj ne bo prenehal, ne bo ugasnil, dokler ne požre vsega lesa!«

In v sveti jezi se je podal modri stari Skram v svetišče božje in pomolil k bogu: »O Jehova! Jehova! Ne dopusti, da bi se izneverili sveti zapovedi: borbi zoper krivico! Nikoli ne dopusti, da bi prišli do besede: rešimo sebe in prepustimo bedne in slabe njih usodi. Verujem, Jehova, da bo prišlo nekoč Tvoje nebeško kraljestvo tudi na zemljo. Izginilo bo nasilje in zatiranje, ljudstvo bo prihitelo iz vseh delov sveta in se pobratilo in nikoli več ne bo tekla človeška kri od človekove roke.«

To legendo mi je povedal in sedaj grize iz mene poslednjo moč. Ali se naj ponižam med Sasejce?

Točno ob sedmih so morali biti vsi na mestu. Popoldne so okrasili veliko dvorano in še stransko sobico, ki je bila določena za kratek komerz, so nadevali z zelenjem. Leo je bil vodja dekoriranja. Peli so in se smejali. Vsi so se veselili večera. Čisti dobiček so hoteli porabiti za potovanje.

Gospod ravnatelj je imel ta privilegij, da je malo zakasnil. Nato se je začelo. Po tradiciji je imel predsedništvo omizja in prvo besedo ravnatelj. Kot posebni povdarek je omenil, da jih imenuje sedaj prvič — gospode! Leo je vrgel posmeh prezira preko mize. Vjezilo ga je tudi, ko je dejal, da je konec romantike, da pride sedaj realizem. Ti dve besedi Leonu nista dali miru. Neutemeljeni in ponesrečeni sta se mu zdeli v tem ozračju, pri omizju, kjer so sedeli gospodje profesorji kot orjunaš Kaučič, notorični klerikalec in vinopivec

Moravec, spoštljivi in gnadlivi gospod ravnatelj učiteljska, bivši Leonov Profesor dr. Novak (če tudi je že več kot eno leto minilo, na Maksima ni pozabil...), dobrodušni debelotrebušni dr. Kramar, ki je molil za krivoverca Leona, jecljajoči razrednik Kaves in nato gospodje abiturijenti... Toni z zakotno ulico, Franček z zgodbo o gospodinji in nemoči, Leo s svojo pravdo z bogom, s samim seboj, s vsem svetom... Marja je tam in debela Milka, ki ne upa pogledati ne na levo ne na desno in tam ob koncu zadnji med profesorji — Janko.

Ravnatelju je moral odgovoriti Franček. On je pesnik, so dejali tovariši. Tudi Leona so silili, pa ni hotel. »Sem na slabem glasu od 'Nemoči' sem...« Tako je oficijelni komerz minil povsem oficijelno, z običajnimi, dolgočasnimi napitnicami in frazerskimi govorancami. Ob devetih je gospod ravnatelj s svojo soprogo otvoril ples. Meščani so ga dobro posetili in marsikatera častitljiva dama je izkazala visoko čast s svojo prisotnostjo. Leo ni plesal. Imel je v kotu dvorane šotorček, v katerem je prodajal cvetlice, ki so jih po nekoliko znižani ceni kupili pri gospodu velevrtnarju Popoviću. Policijska ura je bila podaljšana do treh... Leo je nestrpno čakal desete ure. Tako dolgo mu je bilo. Še dalje, ko je ura odbila deset, Sonje pa še vedno ni bilo... Stirinajst dni je od Bleda. Nič ni pisala in nocoj je tudi ne bo?... Šla je mogoče še domov in se zakasnila? Ne. Saj je odločno obljubila, da pride naravnost. In če pride domov, pride zagotovo. Tako sta se zmenila na vlaku. In sedaj je ni...

(Nadaljevanje sledi.)

Ni treba, da se gre v preveliko bližino, kajti iz novega avtobusnega postajališča je »lep« razgled na to nekulturo in tudi vonj prihaja sam na Glavni trg tako močno, da si mora človek nos držati in ne dihati. In to je kot v zasmeh mestni upravi, ki je dala na sredi Glavnega trga zgraditi javno, četudi ne moderno podzemno stranišče, ki pa se ga javnost izogiba ter raje poseča omenjeni gaj. Kaj pravi k temu predsednik Opleševalnega društva? Gotovo nima časa!

Grozna avtomobilska nesreča. V petek ob 10. uri ponoči se je zgodila na državnem mostu strašna avtomobilska nesreča, ki je zahtevala kar 3 človeške žrtve. Po Tržaški cesti je privozil ob tej uri čez Kralja Petra trg z brzino 90 km s svojim avtomobilom trgovec Vrhunc, v katerem so se nahajale še tri osebe, in sicer žena upok. profesorja Pirnata, mati akademičnega slikarja N. Pirnata ter davčni oficijal v p. Cerkovnik s svojo soprogo. Na Kralja Petra trgu službojuči stražnik je predrznega avtomobilista z znamenjem, da naj vozi počasi, svaril, a bilo je že prepozno. Avtomobil je zadel z vso močjo v ograjo mosta; sunek je bil tako močan, da so zletele iz zadnjih

sedežev obe žene v velikem loku čez ograjo v 25 m globoko strugo Drave, kjer sta obležali na licu mesta mrtve, ob volanu pa sta obsedela težko ranjena trgovec Vrhunc in Cerkovnik. Slednji je kmalu po prevozu v bolnico umrl na zadobljenih poškodbah, trgovec Vrhunc pa leži v tukajšnji bolnici težko poškodovan ter je le malo upanja, da bo še kedaj popolnoma okreval.

Maribor pod vtisom avtomobilske nesreče. Nobena fantazija si ne bi bila mogla kaj tako strašnega naslikati, kot je petkova nesreča na državnem mostu. Kajti mariborski dravski most je soliden, četudi ni tako modern, kot bi z ozirom na čas njegove zgradbe lahko bil. Kajti to je edini most, na katerem se vrši ves promet in bi bil že skrajni čas, da bi se ga razbremenilo z zgradbo pobreško-meljskega mostu. Toda vključ temu most kot tak ni čisto nič kriv na groznom dogodku. Skoraj vse mariborsko prebivalstvo si je tekom zadnjih dni hotelo ogledati kraj nesreče. Istotako je velik del Mariborčanov šel v nedeljo na pokopališče kropit žrtve. Žrtve blaznega dirkanja vse obžaluje.

Stroge policijske odredbe glede hitrih voženj so sicer vozačem šle trenutno nekoliko v kosti, kajti ljudje, ki niso bili radi denarnih kazni občutljivi, se boje »Grafa«. 100 dinarske kazni niso pri raznih šoferjih ničesar zalegle. Govori se, da je bil poneprečeni Vrhunc ravno dva dni pred usodepolno vožnjo zadnjič kaznovan. Naš list je še pred kratkim prinesel daljši članek in sicer povodom nezgode Pauserja, v katerem smo rekli, da naše ceste v nobenem

ozirom n'e odgovarjajo današnjim zelo spremenjenim prometnim razmeram, pri čemur pa pridejo še vozači dvomljive kvalitete v poštev. Odredbe so dobre, samo striktno ter strogo nepristransko se naj izvajajo. Bogatine, ki povzročijo nesrečo, pa se naj le poleg zaporne kazni, še denarno kaznuje, ampak ne s 100 dinarji, marveč najmanj s 5000 Din. Denar pa se naj steka v fond za siromašne žrtve, poškodovane ali oškodovane vsled preneglih voženj. V slučajih težkih nezgod, ki jih dokazano zakrivi vozač, pa bi se naj vozaču konfisciral del premoženja v prid poškodovanih, oz. oškodovanih, kot je ono ubogo dekletu, ki je zgubilo svoje starše. Ne sme se seveda pozabiti tudi na pešce, k so vsled nevednosti čisto ovira za promet. Zlasti kmečki prebivalstvo pa tudi del mestnega prebivalstva nima pravega pojma o nevarnosti, ki se ji dnevno izpostavlja s tem, da hodi sredi ceste, da se avtobusom, motorjem in avtomobilom le nevoljno in počasi izogiba. Berlinska policija prireja kurze, kako je treba po mestu hoditi in nesreče so redke. Ona kaznuje pešca in šoferja, če vidi, da sta oba ovirala promet. Pri nas bo na vsak način treba misliti tudi na vzgojo publike. Glede šoferjev pa še to. V Ameriki je za 60% manj avtomobilskih nesreč nego v Evropi, vključ temu, da ima tam vsak peti človek svoj voz. Tam je prohibicija, v Evropi je dovoljeno popivanje. Vsakemu vozaču se naj takoj odvzame legitimacija, ki je javno enkrat pijan, pa bo takoj bolje. Dokazano je, da so vse večje nesreče v mariborskem okolišju posledica z vinom nadvahnjenih vročih glav. Pri korenini bo treba prijeti.

Razpis službe. Mestna občina mariborska razpisuje službeno mesto garažnega mojstra za mestno avtobusno podjetje. Predpogoj za sprejem je večletna praksa v sličnem podjetju in mora biti prosilec izučen

avtomehaničar. Tozadevne ponudbe je poslati na naslov Mestnega avtobusnega podjetja do najpoznejše 24. oktobra t. l. Vsi ostali pogoji so razvidni v pisarni mestnega avtobusnega podjetja.

DETOLJUB, MARIBOR.

Sreda, 16. 10.: Seja ob 19. uri.
Sobota, 19. 10.: Petje, razgovor, igranje. Ob 16. uri.

Nedelja, 20. 10.: Celodnevni izlet na Sv. Urban. Odhod ob 9. uri od Ljudskega doma preko Vrtnice ulice.

PRIJATELJI PRIRODE, MARIBOR.

Nedelja, 20. 10.: Izlet v Lisco. Odhod z vlakom ob 5.20 zjutraj. Polovična vožnja za člane stane tja in nazaj Din 34.—. Prijavitvi do 18. 10. 1929 ob 20. uri v Ljudskem domu.

Četrtek, 17. 10.: Seja ob pol 20. uri.

Darilo. Povodom kolegijalnega večera personala Ljudske tiskarne se je darovalo za društvo »Detoljub« Din 162.—. Najlepša hvala in prisrčno »Družnost«.

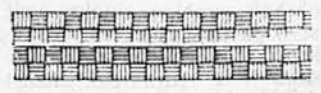
Vestnik „Svobode“.
Maribor.

Pevski odsek »Svobode« ima svoje vaje do nadaljnega v društveni sobi gostilne »Zlati konj«, kjer ima tudi pevski odsek pekov svoje vaje, in ki nam je prijateljsko prepustil svoj glasovir na uporabo, za kar mu bodi tem potom naša zahvala. Dokler bo »Ljudski dom« zaprt, se vrše pevske vaje tam vsak petek, v slučaju, da nam bo prejšnji lokal zopet na razpolago, bomo o tem pravočasno obvestili.

Tovarniška zaloga perila in volnenih pletenin

zato pri največji izbiri izredno nizke cene Samoveznice, klobuki, čepice itd. itd.

Jos. Karničnik, Glavni trg 11.

Nabirajte nove naročnike

Delavke in delavci!

Kupujte samo pri tvrdkah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«! ...

KRASNE NOVOSTI

damskih jesenskih in zimskih klobukov priporočila modistinja

M. JAHN / MARIBOR
STOLNA ULICA ŠT. 2

Popravila se izvršujejo hitro in točno!

OTVORITVENO NAZNANILO!

Vljudno naznanjam p. n. občinstvu, da sem otvoril na novo urejeno

MEHANIČNO POPRAVLJALNICO

in prevzamem vsa popravila specialnih šivalnih strojev, kakor tudi hišnih strojev in koles. Izvršujem najboljše in po najnižji ceni.

Za cenj. naročila p. n. občinstva prosi uljudno

IGNAC LIPUŠ, MEHANIČNIK
MARIBOR, KOROŠKA C. 90

MALA NAZNANILA.

Poceni ure, zlatino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri

Albertu Eccarius
urar, Maribor, Slomškov trg 5

Produktivna zadruga mizarških mojstrov

Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinejše izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znanju znanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Ena leto garancije. **Samo pri Produktivni zadrugi mizarških mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

Tvornica štamplijk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin
T. Soklič
Maribor, Aleksandrova c. 43-

V tekstilnem bazarju
Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. -- Oglejte si izložbe.

Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

ČITAJTE!

novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali že uporabljate
„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!

Dobliva se Jo povsod. Dobliva se Jo povsod.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pečivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju pečiva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih pečiva na zavarovalno znamko D. P.